Vedca, ktorý sa ukazuje – našťastie – ako človek, ktorý nielen profesionálne a poučene, ale najmä *rád* číta a čítanie je preňho predovšetkým záležitosťou existenciálnou, spôsobom jeho existencie a kladením otázky jej zmyslu. Ukážková interpretácia vzájomného intertextového nasvecovania textov Celana a Brodského, toto kultivované a názorne kultivujúce čítanie, „škola čítania", vedie Matejovovu interpretáciu fenomenologicky nie k „vonkajšej skutočnosti", ktorú by text „zobrazoval", ale k tomu, „referenčne ‚vidieť' *textami*": nezotrváva postmoderne na úrovni rétorických štruktúr alebo fikčných svetov textu, ale skôr kladie otázku, čo robia texty s našou existenciou. Preto sa do výberu statí logicky priraďuje aj problém vzťahov „obrazu a slova" v knihe Rúfusa a Martinčeka, kde sa slovo a obraz vzájomne osvetľujú a táto hra dvoch mediálnych kódov umožňuje hĺbkové dešifrovanie segmentov básne, radosť z invenčného a zároveň striktne vyargumentovaného odhaľovania skrytých významov (aj toto patrí k čitateľským vášňam – nielen „ponechanie"). Odhalenie významových súvislostí medzi semémami zreliéfňuje, aby nám toto prekreslenie vzťahov a významová interakcia medzi obrazmi umožnila nahliadnuť zmysel básne v jeho čírosti: takáto dešifrujúca interpretácia robí tento zmysel priehľadným.

Kontextovo sa ku kapitolám o slovenskom literárnovednom písaní pripájajú kapitoly o českej literárnej vede (ktorú zrejme u nás pozná málokto v takej miere a v takej hĺbke ako Fedor Matejov, a málokto je jej „dianím zmyslu" taký inšpirovaný vo svojom literárnovednom písaní ako práve on) a kapitoly o fenomenologickej filozofii (Patočka, Cibulka, Novosád). Zo všetkých týchto motívov môže čitateľ aj čisto operatívne, profesionálne „prevádzkovo" vyťažiť mnoho rozmanitého prospechu – ktorý prináša napríklad jasná explikácia pojmu „zmysel" vo fenomenologickej filozofii, slovenskej a českej literárnej vede (na margo publikácie Josefa Cibulku *Smysl a fakticita*). Ten základný a najdôležitejší prínos však je, myslím, zrejmý: môcť s autorom práce spolu-premýšľať zmysel poézie.

Tomáš Horváth

Mgr. Tomáš Horváth, PhD.
Ústav slovenskej literatúry SAV
Konventná 13
813 64 Bratislava
SR
e-mail: atomheart17@gmail.com

LOTH, Roman: PODSTAWOWE POJĘCIA I PROBLEMY TEKSTOLOGII I EDYTORSTWA NAUKOWEGO. Warszawa : Instytut Badań Literackich – Wydawnictwo, 2006. 199 s.

Kniha *Základné pojmy a problémy textológie a vedeckého editorstva* prináša prehľad najdôležitejších úloh z oblasti editorskej problematiky. Tie sú usporiadané spôsobom, ktorý zodpovedá vo všeobecných rámcoch postupnosti krokov editora pripravujúceho kritické vydanie zobraných diel vybraného spisovateľa: od prijatia rozhodnutia

o charaktere a usporiadaní edície, cez zhromaždenie a zhodnotenie textov, ich kritiku, spracovanie variantov a iných častí komentára, až po záverečné prílohy a registre. Táto schéma umožnila predstaviť tak hlavné problémy vedeckého editorstva literárnych diel novšieho obdobia, ako aj základnú terminológiu danej oblasti.

Autorom publikácie je profesor Roman Loth (1931), pracovník Literárnovedného ústavu Poľskej akadémie vied vo Varšave, špecializujúci sa na bibliografiu, dokumentáciu, vedecké editorstvo a dejiny poľskej literatúry, s publikačným zameraním najmä na oblasť literárnovedných informácií (napr. *Sprievodca polonistu. Bibliografie. Slovníky. Knižnice. Literárne múzeá*, 1974; *Bibliografia a knižnica v práci polonistu*, 1977 – obe spolu s Jadwigou Czachowskou) a na vlastnú editorskú prácu (celý rad edícií Jana Kasprowicza a Jana Lechońa). Ďalším tematickým okruhom, ktorému sa R. Loth dlhodobo venuje, sú problémy biografistiky, spomienok a pamätí (napr. *Nenapísané pamäti: pásmo spomienok v Denníku Jána Lechońa*, 1992; *Na hrane sveta a nekonečnosti. Spomienky na Franciszka Fiszera*, 1985, 2002; *Autobiografické anekdoty F. Fiszera*, v zborníku *Živel slova. Literatúra a jej hovorené formy*, 2007 a i.).

Publikácia o textológii vznikla ako záznam prednášok z oblasti textológie a vedeckého editorstva, ktorých prvá podoba odznela v rámci podiplomového textologicko-editorského štúdia, ktoré organizovali Literárnovedný ústav Poľskej akadémie vied a Katedra polonistiky Varšavskej univerzity v rokoch 1979 – 1989. Boli zopakované – s určitými modifikáciami – na Katedre divadelnej vedy na varšavskej Štátnej vysokej divadelnej škole a na štúdiu sociálnej komunikácie na univerzite v Lubline. Je to veľmi precízna, systematická a názorná príručka, pretože výklad jednotlivých problémov vždy dopĺňajú príklady z edičnej praxe (odkazy na konkrétne vydania a ukážky konkrétnych riešení).

Knižka má plniť funkciu sprievodcu po jednotlivých etapách vzniku kritickej edície literárneho textu, počínajúc vstupným spoznaním textovej situácie a končiac komentárom a registrami. Napriek možným predpokladom neustanovuje hotový systém pravidiel editorských postupov, pretože taký komplex obligatórnych noriem nie je v textológii ani možný. Rozmanitosť typov edícií a rôznorodosť textových situácií vydávaných materiálov si totiž nutne vyžadujú elastickosť zásad a diferencovanosť prístupov. Vedomie takéhoto stavu veci viedlo už Gustava Rudlera – autora francúzskej príručky pomocných literárnovedných vied z roku 1923, ktorá stanovila základné kompendium staršej generácie polonistov – k známemu paradoxnému výroku: „*Jediná zásada (v editorstve) je tá, že nemá žiadne zásady.*“ Samozrejme, jestvujú pevné všeobecné zásady, potrebné a nutné, bez ktorých sa nemožno pustiť do editorskej práce. Napríklad tá o zachovaní autorskej intencie. Ak však ide o konkrétne podrobné riešenia, editor tradične disponuje širokým okruhom slobody.

Bližšie špecifikovaným cieľom knihy je potom úloha bližšie predstaviť problémy, ktoré sa spájajú s kritickou prípravou textu, ukázať rôzne spôsoby ich riešenia, odkázať na možné alebo nesporné dôsledky použitých metód, ukázať nástrahy, ktoré na editora-textológa číhajú v matérii textu, varovať pred chybami a omylmi. Konečné rozhodnutie je však na editorovi, on nesie zodpovednosť za koncepciu vydania, za účinnosť prijatých metód, za konečnú podobu textu.

Kniha sa zameriava na taký typ editorstva, ktoré kladie do centra pozornosti autora. Cieľom editorských úkonov je umožniť bádateľovi rekonštruovať pomocou textových

svedectiev tvorivú individualitu spisovateľa: ukázať premeny jeho tvorivej osobnosti vo svetle textových dokumentov – preto tento typ editorstva kladie špeciálny dôraz na prvok chronológie v usporiadaní odkazov (redakcií, variantov), čo má ukazovať poradie formovania a utvárania diela, a takisto v usporiadaní zobraných diel, kde má usporiadanie ilustrovať umelecký a ideový rozvoj autora. Mimo pozornosti ostávajú také texty, kde autor nie je určený (anonymná tvorba: ľudová pieseň, ľudová bájka, rozšírená anekdota, politická satira a pod.). Ďalšími vymedzujúcimi činiteľmi záberu príručky sú sústredenie sa na editorstvo literárnych textov (a textov paraliterárnych – denníky, spomienky, listy, fejtóny) a na oblasť novšej literatúry – teda diela zhruba od polovice 19. storočia, pretože texty staršej literatúry si vyžadujú odlišný typ editorského spracovania.

Predložená práca je výberom problémov, ktoré za podstatné považuje jej autor. Je to teda viac výber z veľmi bohatej problematiky riešenej v početných analytických a syntetických prácach. Aj R. Loth upozorňuje na to, že mimo záberu knihy ostalo mnoho špeciálnych otázok, to však vyvažuje záverečná bibliografia, ktorá zahŕňa tak teoretické práce, ako aj edície, ktoré majú ukázať príklady uplatnenia rôznych editorských metód a teórií.

Úvodom do problematiky je vymedzenie miesta a pôsobnosti textológie v systéme vied, najmä na základe jej vzťahu k literárnej vede. Textológia sa chápe ako už osamostatnená disciplína, ktorá mimo plnenia pomocných funkcií voči literárnej vede formuluje vlastnú problematiku a vytvára vlastnú metodológiu. Slúži na prípravu správnych, korektných textov, podrobených špeciálnej kritike. V nadväznosti na takéto chápanie sa pojem vedecké editorstvo používa na označenie prípravy textov slúžiacich ako podklad pre ďalšiu vedeckú prácu. R. Loth vychádza z prístupov Konrada Górskeho, ktorého prácu *Textológia a editorstvo literárnych diel* (1975, 2. vydanie 1978) považuje za základné dielo pre oblasť poľskej textológie.

Na začiatku príručky sa R. Loth venuje otázkam terminológie: v časti Dielo – text – odkaz ponúka stručný prehľad definícií textu so zameraním na rozlíšenie textu ako jazykovedného a ako textologického termínu. Pri pojme textológia odkazuje na prvenstvo Borisa Tomaševského, ktorý svojou knihou *Spisovateľ a kniha. Štúdia o textológii* (1928) daný termín rozšíril a ustálil, keď textológiu definoval ako oblasť jazykovedy, zaoberajúcu sa bádaním textu (filologický výskum textu).

Konrad Górski navrhuje nasledovnú definíciu textológie: komplex filologických zistení, majúcich za cieľ zistenie textu zhodného so zámerom spisovateľa a zistenie, na základe jestvujúcej dokumentácie, ako prebiehali jednotlivé štádiá jeho utvárania.

Podľa R. Lotha, odvolávajúceho sa na Górskeho formuláciu, je potom textológia disciplína, ktorá spája teóriu a prax filologickej analýzy, smerujúcej k zisteniu správneho/korektného textu a tiež k preskúmaniu dejín jeho utvárania vo svetle existujúcej dokumentácie. Hlavnou úlohou textológie je príprava textu na ďalší výskum. V tomto zmysle je textológia pomocná oblasť v pomere k literárnej vede. Spojenie oboch disciplín je veľmi kompaktné, pričom každá z nich využíva svoje zistenia na vlastné ciele.

Uvedenie takto pripravených textov do vedeckého obehu je doménou vedeckého editorstva. Vedecké editorstvo je oblasť praktickej vedy, zaoberajúca sa sprístupnením korektne zistených textov, a to sprístupnením podľa určitých zásad umožňujúcich ďalšie

vedecké postupovanie. Do okruhu záujmov tejto oblasti patria také problémy ako forma grafického podania textu, zápis (notácia) jeho variantov (alebo iný spôsob zachytenia dokumentácie histórie jeho utvárania), metódy evidencie (registrácie) a charakteristiky textovej dokumentácie, systémy pomocných spracovaní spojených s hlavným textom, ako sú úvody, registre (medzi nimi aj konkordancie), odkazy a takisto iné formy komentára, pripojené bibliografie, slovníky, synchrónne tabuľky a iné (podľa potreby). Koncepcia edície nie je jednoduchým súčtom vyššie vymenovaných častí – tie musia byť funkčne prepojené a musia bádateľovi zaistiť najvhodnejšie podmienky na prácu s textom. Tak napr. najčastejšie používané usporiadania edície listov si vynucujú odlišné pomocné súpisy: ak je základný systém dôsledne chronologický (nezohľadňujúci kritérium priezvisk príjemcov), záverečný register, vo funkcii doplnku, predstaví celý súbor podľa adresátov v abecednom usporiadaní; ak naopak edícia bude usporiadaná do skupín podľa adresátov – ako nevyhnutný sa ukáže zoznam všetkých listov podľa najpresnejšej chronológie. V každom z týchto prípadov používateľ edície dostane možnosť pohľadu na množinu (listov) z dvoch stanovísk: z chronologického alebo podľa osobnostného kľúča, dovoľujúceho charakteristiku typu vzťahov, spájajúcich autora s adresátom.

Jadro knihy tvoria tri časti: Kritická edícia a jej varianty, Znenie textu, Kritický aparát. Tieto tri veľké oddiely sa ďalej systematicky členia, a to presne podľa následnosti krokov edičnej práce.

Prvá časť Kritická edícia a jej varianty uvádza dve najzávažnejšie kritériá na stanovenie typov edícií: určenie edície (vydanie vedecké, populárno-vedecké, popularizačné) a spôsob jej spracovania (kritické vydanie a vydanie bez textologickej kontroly). Približuje oblasť a obsah kritickej edície, v závislosti od toho, či ide o jedno dielo, o skupinu diel (s uplatnením kritérií autorských, druhových, tematických, historických a i.) jedného autora (napr. dramatické práce jedného autora), o skupinu diel rôznych autorov (napr. *Poľská meštianska lyrika*) alebo o súhrnné vydanie rukopisov jedného autora (kde sa zas berie do úvahy význam autora; doba, do ktorej patrí; existencia už čiastkových edícií a potreba nového vydania).

Špeciálny prístup si podľa tvorcu príručky vyžadujú texty kolektívneho autorstva (spoluautorstvo dvoch a viacerých osôb), dokumenty podpísané z úradnej moci, rozhovory s autorom, juvenílie, obscénne diela (ako texty bez literárnych ambícií a bez literárnej hodnoty) a tiež diela domnelého autorstva. S tým súvisí problém atribúcie autorstva, kde možno vydeliť štyri hlavné situácie spojené s určovaním autorstva: texty tlačené anonymne, texty podpísané pseudonymom, kryptonymom alebo kryptogramom, texty zachované v rukopise s nepresvedčivou identifikáciou a texty zachované síce v autografe daného autora, ale vyvolávajúce pochybnosť o jeho autorstve diela.

Samostatný oddiel je venovaný problematike usporiadania súborného vydania. Tu treba zvažovať vzťah autora k vlastným dielam, autorské kompozičné systémy (napr. zbierka poézie), chronológiu diela, ale aj usporiadanie podľa žánrových alebo druhových skupín.

Pri otázke datovania textov ide jednak o časové určenie vzniku textu (dátum), jednak o verifikáciu dostupného údaju. Pri nedostatku prameňov a vonkajších dát musí editor vychádzať z vnútornej kritiky textu. Až na jej základe sa môže pokúsiť o synchronizá-

ciu skúmaného diela v kontexte autorovej tvorby, a tak vlastne určiť aspoň približné datovanie.

Edície listov označuje R. Loth pojmom epištolografická edícia. Najčastejšie používaným typom vydávanej korešpondencie sú listy jedného autora. Jej edičné usporiadanie záleží od charakteru vzťahov autora s korešpondentmi, od zachovaných materiálov – a najmä od cieľov, aké si vytýčil editor. Edícia potom môže mať dve základné usporiadania: podľa presnej chronológie a podľa adresátov.

Chronologické usporiadanie je možné vtedy, keď sa dá doložiť datovanie väčšiny listov v súbore. Jeho prednosťou je ľahkosť prepojenia informácií obsiahnutých v listoch s historickým alebo literárnohistorickým kontextom a takisto s inými radmi faktov v chronologickom usporiadaní. Takéto usporiadanie dovoľuje jednoduchú konfrontáciu správ o tom istom fakte (biografickom, literárnohistorickom, historickom), aj keď boli nasmerované k rôznym adresátom. Niekedy sa také správy dopĺňajú, čím obohacujú obraz opisovaných udalostí.

I keď aj pri tomto zoradení sú dôležité vzťahy autora s adresátom, tie sa oveľa viac odhaľujú v druhom type usporiadania – podľa adresátov. Listy sú vtedy členené v skupinách pod priezviskom korešpondenta. V oblasti takto vydelených listov je usporiadanie najčastejšie chronologické. Nemusí ísť pritom len o listy jednému človeku, adresáti môžu byť v skupinách: členovia rodiny, známi a priatelia, vydavatelia a pod.

Súbory listov mnohých autorov môžu vystupovať v rôznych variantoch výberu a usporiadania. Môžu to byť napr. listy jednému človeku alebo tiež listy „*rôznych rôznym*", spojené nejakým jednotiacim motívom alebo spoločnou historickou situáciou.

Všetky tieto usporiadania kladú pred editora viac-menej rovnaké problémy, medzi ktorými treba na prvom mieste uviesť: identifikácia (alebo verifikácia) autora listu, ustálenie (alebo kontrola) dátumu napísania, prečítanie, textologický opis, doplnenie komentárom. V komentári sú často uvádzané buď v celku alebo v úryvkoch odpovede na listy – ako hlas druhej strany. Pri korešpondencii z dávnejších dôb sa nie vždy podarí, aby sa zachovali takéto korešpondenčné rady, ukazujúce plný dvojhlas korešpondentov.

V posledných rokoch sa používanie korešpondenčného dvojhlasu stáva čoraz častejšie používanou formou epištolografických publikácií. V jednom chronologickom rade, v rovnoprávnom postavení, sú tlačené listy obidvoch strán. Tým sa v editorstve listov črtá nová tendencia, ktorá má zásadný význam: dokumentuje komunikačnú situáciu existujúcu medzi dvoma osobami; situáciu, keď texty jednej zo strán stimulujú texty druhej strany. Dá sa povedať, že nie sú len vydávaným textom, ale aj vzájomným komentárom. Takáto prax však siaha ďaleko za sféru čisto editorskú: ukazuje biografické, intelektuálne, tvorivé spojenia medzi korešpondentmi v rozsahu, v akom to nemôže urobiť tradičné vydanie listov jednej zo strán. Týmto spôsobom sa ustanovuje a do istého stupňa autonomizuje nový druh editorstva – epištolografia.

V druhej časti s názvom Znenie textu sa R. Loth zaoberá otázkami autentickosti textu, kde sú možné dve textologické východiská: posledné vydanie (edito ultima) a prvé vydanie (editio princeps). Pri oboch R. Loth veľmi dôkladne uvádza výhody aj nevýhody. Napr. upozorňuje, že pojem „posledná vôľa" (v slovenskej textológii uplatňovaný ako pravidlo poslednej ruky) bol do editorstva mechanicky prevzatý z právneho jazyka, ale

skutočnosť je pritom taká, že raz už publikované dielo vstupuje do literárneho života, stáva sa predmetom čitateľskej a kritickej recepcie, pôsobí na prijímateľov, vyvoláva polemiky, inšpiruje, môže vplývať na rozvoj tvorivosti samotného autora (napr. pod vplyvom názorov kritikov), môže spoluvytvárať literárne prúdy, to všetko ešte bez dodatočných autorských zmien.

Kapitola Výber základu vydania pre tlač v tradícii poľského editorstva (historický náčrt) približuje novodobú textologickú reflexiu v Poľsku, počínajúc rokom 1884, keď Roman Pilat predniesol v Krakove referát Ako treba vydávať diela poľských spisovateľov 16. a 17. storočia, a končiac aktuálne vydávanými textologickými prácami. Následne upriamuje pozornosť na kritické spracovanie textu, na druhy chýb a omylov (autorských aj neautorských), na techniku kolácie (čiže porovnanie dvoch rovnakých textov – originálu textu s odpisom alebo čistopisu s konceptom) a na čítanie rukopisu.

Dôležitým momentom je modernizácia textu: to, čo dnes vyzerá archaicky, mohlo kedysi pôsobiť moderne, teda že archaická štylizácia pôvodne nebola intenciou autora. V súvislosti s tým R. Loth uvádza, čo podlieha a čo nepodlieha modernizácii. Túto časť končí upozornením na existenciu textologickej túžby po konečnej podobe textu (editio ne varietur – edícia bezo zmien, nemenná, finálna podoba textu, kanonický text). S odkazom na jej reálne obmedzenia (nesmú sa objaviť žiadne ďalšie varianty, teoretické a metodologické prístupy musia byť stále tie isté a pod.) však ukazuje na jej neopodstatnenosť či nevhodnosť.

Tretia časť Kritický aparát sa venuje problematike zmien, ich formulovania a zapisovania, a to rovnako v poézii, ako i v próze. Informácie, ktoré súvisia so znením textu a s charakteristikou jeho variantov a odkazov, sú potom súčasťou textologického komentára. Ide o tieto údaje: dáta a eventuálne okolnosti vzniku diela, jeho dokumentovanie, genéza textu, história jeho utvárania; opis zachovaných autografov, informácia o stratených, resp. zničených rukopisoch; miesto uloženia, fyzický popis – formát papiera, písma, vzhľad rukopisu; popis prvotlače; bibliografický záznam ďalších vydaní; pramene, z ktorých sa pri vydaní čerpá; označenie základu tlače a prípadné odchýlky od prijatých zásad; identifikácia, lokalizácia a podľa potrieb korektúra motta a citátov nachádzajúcich sa v texte; zmeny textu.

Súčasťou kritického aparátu sú tiež vecný komentár, jazykový komentár, identifikácia (lokalizácia) citátov a preklad cudzojazyčných výrazov, úvody, štúdie a prílohy a záverečné registre. Z registrov sa najčastejšie používajú menný register (podľa priezvisk), názvový register (titulov diel daného autora, inštitúcií, časopisov) a zemepisný register.

Prílohou príručky je prehľad vybraných textologických edícií a zoznam odporúčanej literatúry. Prípadný záujemca o problematiku je tak nasmerovaný na vzorové publikácie, s príkladmi na súborné kritické vydania diel jedného autora, na čiastkové kritické vydania diel jedného autora, na edície viacerých autorov, na vydania listov, na edície jednotlivých diel a na faksimilové edície. V bibliografii je zas výber základných knižných a časopiseckých prác z oblasti textológie a vedeckého editorstva.

Príručka *Základné pojmy a problémy textológie a vedeckého editorstva* je veľmi prehľadná a systematická práca, poskytujúca naozaj zhrňujúci výklad problematiky. Tým, že pri každom čiastkovom probléme či pri každej etape editorskej práce uvádza

príklady na praktické riešenia a odkazy na existujúce vydania, veľmi názorne ukazuje variabilnosť prístupov v závislosti od spracovávaného materiálu. Príručka je tiež dobrým ukazovateľom stavu textológie v Poľsku, kde – na rozdiel od Slovenska – je editorstvo teoreticky a metodologicky prepracovanou a predovšetkým početnou vydavateľskou praxou potvrdzovanou dôležitou literárnovednou oblasťou.

Dana Hučková

Mgr. Dana Hučková, CSc.
Ústav slovenskej literatúry SAV
Konventná 13
813 64 Bratislava
SR
e-mail: Dana.Huckova@savba.sk

ŠRANK, Jaroslav: AUTORSKÉ TEXTY S FOLKLÓRNOU DIMENZIOU. Bratislava : Univerzita Komenského, 2009. 168 s.

Za ústrednú tému monografie *Autorské texty s folklórnou dimenziou* si Jaroslav Šrank vybral problematiku folklórnych prvkov v autorských textoch, ktorej recepcia v slovenskej literárnej vede doposiaľ nebola uspokojivo ani systematicky spracovaná. Ambíciou autora je poukázať na nedostatky a obmedzenia starších prístupov, zhodnotiť relevantné a inšpiratívne koncepcie a následne načrtnúť možnosti riešenia, ktorých použiteľnosť následne overuje na konkrétnom materiáli. Tomu zodpovedá dichotomické členenie práce: v prvej, teoreticky koncipovanej, s dôrazom na analýzu historického prístupu, J. Šrank formuluje model riešenia funkcie folklórnych prvkov v umeleckej literatúre (Koncepčné a teoretické aspekty skúmania autorských textov s folklórnou dimenziou), v druhej svoj model prakticky aplikuje na vybraný literárny text (Folklórna dimenzia básnickej skladby Jána Buzássyho Rozprávka).

Členenie monografie na teoretickú a prakticko-aplikačnú časť, ako aj – či predovšetkým – ich naplnenie odrážajú štruktúru a koncepciu východiskového textu monografie, ktorým bola pre autora rovnomenná dizertačná práca (s podtitulom Folklórne prvky v súčasnej slovenskej poézii), ako priznáva v úvode. Bez ohľadu na explicitné uvedenie súvislostí predkladanej monografie s textom, ktorý bol podmienkou nadobudnutia vedeckej hodnosti autora, tieto možno odčítať zo samotného textu. Od úvodu po záver je to štandardne dobrá dizertácia z umenovednej disciplíny, so všetkými „povinnými prvkami", ktoré sa od takejto práce očakávajú, a navyše s bonusom kvalitnej jazykovej úrovne textu (v redakcii autora). (Z formálneho hľadiska možno namietať snáď iba voči umiestneniu poznámkového aparátu za kapitoly, čo redukuje komfort pri čítaní.) Obligátne súčasti dizertačnej práce (narážam napr. na spôsob formulácie problematiky a prehľad jej literárnovedného spracovania, ktorý je v dizertáciách odrazom kompetencie práce s metatextami) však nemusia byť prínosné a žiaduce v texte vedeckej monografie. Rovnako ako sa